بۆکان لە مێژوودا (٣٥٦) **ئەنوەر سوڵتانی**

پێشڕەوانی کار وکاسبی لە بۆکان

(بەشی ١)

سەرەتا

ناسین و ناساندنی پێشڕەوانی کار وپیشە و سەنعەت لە بۆکان لە پەیوەندی مێژووی ئابووری ناوچەکە و بەگشتی ئابووریی کوردستاندا گرنگایەتی زۆری هەیە. سەرهەڵدانی پیشەسازی دەوری سەرەکی بینیوە لە جیابوونەوەی ژیانی کۆن باوی سەردەمی فیئۆداڵی وگەیشتن بە شارسانیەت و دیاردەی نوێی سەرمایەداری. باش وایە هەر بیرەوەرییەک لەو بابەتەوە هەبێت، لە لایەن هەر کەسێکەوە بێت، زووتر تۆمار بکرێن و بنووسرێنەوە دەنا هەر ڕۆژێک زیاتریان بەسەردا تێپەڕێت واهەیە بەشێک لە زانیاریی و بیرەوەرییەکان لەبیر بچنەوە و بفەوتێن.

بەداخەوە لە دوورەوڵاتی دەرەتانی ئەوە نییە پرس وجۆی پێویست لەسەر بابەتەکە بکرێت و ئەوانەش وا لە دەرەوەی وڵاتن زوربەیان گەنج و لاون و ئەو ڕابردووە دوورانەیان لەبیر نییە. هیوا زیاتر بەو کەسانەیە وا لە ناوخۆی وڵات دەژین و زەوق و خواستی ئەو چەشنە لێکۆڵینەوانەیان هەیە؛ گەرچی ئەستەم بوونی ژیان لە لایەک و گوشاری زۆری سیاسی و ئەمنیەتی ڕژیمی مەلاکان لەسەر خەڵک، ئەو دەرەتانەیان بۆ هەموان بەرتەنگ کردۆتەوە.

دیارە دەست نیشان کردنی هەندێک لەو پێشڕەوانە ئەستەمە و واهەیە ئیتر لەگونجان نەیەت. بۆنموونە یەکەم ئاشەوان کێ بووە؟[1] یەکەم دارتاش یا بەرگدروو یا بەققاڵ و کووتاڵ فرۆشی بۆکان کێ بوون؟ ئەوانە ئەستەمە بزانرێن.بەڵام یەکەم فیتەر واتە میکانیکی ترومبیل یا یەکەم کتێبفرۆش و یەکەم کەمپیوتەر فرۆش و تەلەفون فرۆش و.... بەو ڕادەیە لە تاریکیدا نین.

من بەش بەحاڵی خۆم لەم بوارەدا هەوڵێک دەدەم بەڵام کارە سەرەکییەکەی دەمێنێتەوە بۆ خوێنەرانی بابەتەکە ئەگەر بیانەوێت بە ناردنی زانیاریی ووردتر دەوڵەمەندی بکەن، دەنا دەبێ کارەکە بۆ نووسەرانی دوارۆژی مێژووی بۆکان دابنێین.

---

[1] مامۆستا محەممەدعەلی قەرەداغی لەبەرگی نۆهەمی کتێبی "بووژاندنەوەی مێژووی زانایانی کورد لە ڕێگەی دەستخەتەکانیانەوە" دا دەنووسێت: پیشەی ئاشەوانی یەکەم پیشەسازیی کوردستان بووە.

١. ئاش و ئاشەوانی

<u>ئاشی ئاو</u>: دەگوترێت یەکەم پیشەسازی لە کوردستاندا ئاشەوانی بووە. دوور نییە ئەو پیشەیە لە بۆکانیش کەوتبێتە پێش هەموو پیشەیەکی دیکەوە. بەڵام کەی و چۆن و کێ، نازانم.

لە بۆکان بە بیرەوەریی من دوو ئاشی ئاو هەبوون کە هەردوکیان لە سەردەمی لاویەتی مندا، چیدی کاریان نەدەکرد: 'ئاشی خانم' و 'ئاشی باشی'. ئەو ناوانە لە کوێوە هاتبوون؟ خانم کێ بوو؟ ئاشی باشی یانی چی؟ ئەوانەش نازانم. تەنیا دەزانم هەردوو ئاشەکە پێشتر بە ئاوی حەوزەگەورە گەڕاون. ئاشی خانم لە باکووری شار و لە خوار تەق تەقە بەردەکانی لای دوخانیات هەڵکەوتبوو و ئەو جۆگەلە ئاوەی حەوزەگەورە کە بە نێو شاردا دەهات و بەرەو عەلیاباد دەچوو، ئاشەکەشی پێ دەگەڕا. ئاشی باشی لە خوار باغی مامۆستا شێخ حەسەنی کازمی واتە لەپشت دەبیرستانی کەماڵ لە قووڵاییەکدا هەڵکەوتبوو کە دواتر بوو بە بێستانی کاک متەلیب و ئەو جۆگەیەی بەسەردا سوار بوو کە لە حەوزەگەورەوە بە نێو ماڵی فەڕنیا و قزلْجیدا دەهاتە خوارێ و بە کۆڵانەکەدا، بەرەو چۆمی دەکشا.

ناوی هیچکام لە ئاشەوانەکان نازانم و ناشزانم وەک مڵک، مڵکی کێ بوون گەرچی دوور نییە وەک پاشماوەی مڵک و ماڵەکان هی سەردارەکان و پاشان هی پەناهی و ئینجا هی ئاغاواتی ئێلخانیزادە بووبێتن. زانیارییەکی دیکەم لەسەر بابەتەکە نییە و گەلێک بە پێویستی دەزانم کەسانی دیکە لە ناوخۆی وڵات شوێنی بگرن و پرس وجۆی خەڵکانی بەساڵاچووی بۆ بکەن. چۆنیەتی کارکردنی ئاش، بیراز، سەعاتی کار، حەقدەستی ئاشەوان، ناوی ئاشەوان و کرێکارانی و گەلێک بابەتی دیکە هەن کە دەبێ ڕوون بکرێنەوە.

<u>ئاشی ئاور</u>:لە سەردەمی منداڵیی مندا ئاشێک لە بۆکان دامەزرا کە بە ماتۆڕی میکانیکی کاری دەکرد و پێی دەگوترا ئاشی ئاور. یەکەم ئاشی ئاور لە خوار دەرمانگای کۆن و نزیک ماڵی حاجی حەمەڕەحیم خانی دادخواە دانرا و وابزانم هەر هی ئەویش بوو. درەنگتر ئاشی ڕەحمانی سالمی دانرا، کە لە نێوان ماڵی برایم ئاغای ئێلخانیزادە و دوخانیات، واتە کەمتا کورتێک ڕووبەڕووی سینەما هەڵکەوتبوو. دەزانم دواتر ئاشی گەورەتر وەک ئاشی کاک ڕەشیدی سالمی لە بۆکان دانراون بەڵام زانیارییەکم لەسەریان نییە.

٢. دارتاشی

دارتاشی یا نەجاڕی، پیشەسازییەکی کۆن و لەمێژینەیە کە بێگومان وەک ئاشەوانی و بەرگدروویی و ئاسنگەری، گەلێک زوو لە بۆکان پەیدا بووە و تەنانەت لە هەندێک گوندی دەوروبەری شاریشدا دارتاش هەبوون. هۆکارەکەی دەبێ ئەو پەیوەندە بێت کە دارتاشی بە کەرەسەی کشت وکاڵەوە هەیەتی و جووتێر بۆ کاری جووت وگا پێویستیان بە نیر وئاموور و کەڵەوە و شتی هاوچەشن هەیە. گەرچی دەرگای هەندێک ماڵە هەژار چەپەر بووە و پێویستی بە دارتاش نەبووە بەڵام ماڵە دەوڵەمەندترەکان بەتایبەت لە شاریدا، دەرگا و پەنجەرەیان ویستووە و هەر بۆیەش دارتاشی دەبێ یەک لە پیشەسازییەکانی سەرەتا بووبێت لە شار و ناوچەکە.

به بیرەوەریی من، ئەم وەستا دارتاشانە ناوی زۆریان هەبوو: وەستا عەبدوڵڵای قەرەگوێزی، سەید شوکرە، وەستا تەها، وەستا رەسوڵ و وەستا بیلال. ماوەیەکیش "مسروب" ناوی ئەرمەنی دووکانێکی هەبوو کە لەوێدا کاری دەکرد و دەیانگوت گەلێک وەستایە و لەبەر گران بوونی دەسکردەکانی، تەنیا ئاغاوات دەیانتوانی بیانکڕن. دواتر گەلێک نەججاڕی دیکەش سەریان هەڵدا، بەهاییەکی خەڵکی میاندواویش کە لەدەست ڕاونانی عەجەم لە میاندواو هەڵاتبوو، لە بۆکان گیرسایەوە و ماوەیەک دارتاشی کرد، پاشان بوو بە وێنەگر (عەککاس).

کاک ڕەحیمی بەهرام زادە کە ناوی بەشێک لەو دارتاشانەی سەرەوە ئەو بۆی نووسیوم، باوکی خۆی دارتاش بوو و لەم چەند دێڕەی خوارەوەدا باسێکی کورتی وەستا سەعیدی باوکی و وەستا ڕەسووڵێکمان لە بۆکان بۆدەکات. کاک ڕەحیم بە حیسابی قسەی سەر زاری خەڵک، مەسرووبی ئەرمەنی بە مەسرووف ناو دەبات:

"باوکم وەستا سەعید، خەڵکی ئاوایی کڕکڕەی فەیزوڵابەگی، نەجاڕیی لە خزمێکی خۆمان بە ناوی "وەستا رەسوڵ کوڕی شامحەممەد" فیر ببوو، کە بە ئەسڵ خەڵکی گوندی باخچەی فەیزوڵابەگی بوو و لە بۆکان نەجاڕی دەکرد،. وەستا رەسوڵ هەرچەندە نەخوێندەوار بوو شتی زۆر هونەرمەندانەی ساز دەکرد و ئەو بێشکە و مێزەی ئەو دروستی دەکرد بۆ ئەوە دەبوو لە موزە بپارێزرێن. وەستا رەسوڵ سەرەڕای وەستایەتی خۆی سەری لە کاری وەستا مەسروفی ئەرمەنی دانیشتووی بۆکان کە دوکانی لە پەنای حەمامی کاکاغا بوو، سووڕ دەما. وەستا مەسروف لەو دووایییانەدا پیر ببوو و تاقەتی کاری قورسی نەمابوو و جارجار تەختەنەردێکی ساز دەکرد. وەستا رەسول بە هۆی کاری سیاسییەوە ماوەیەک لە زیندانی تەورێز بوو. نازانم ئەو چ ساڵیک بوو، بەڵام باوکم دەیگوت لەگەڵ حوسەینی فاتحی گیرابوو."[2]

کاک ڕەحیم هەروەها ئاماژەی بە هاتنی هەجیجییەکانی هەورامان بۆ ناوچەی بۆکان کردووە، کە بە گوێرەی پیشەیانەوە دەکرێت لێرەدا ناویان ببەین باوەکوو لە ناوچەیەکی دیکەی کوردستانەوە دەهاتنە ئەوێ و بەرهەمی دارینەی ئامادەکراوی خۆیان دەفرۆشت. ئەوەش یادداشتەکەیەتی سەبارەت بە هەجیجییەکانی هەورامان لە ناوچەی بۆکان، بە سپاسی زۆرەوە بۆ یارمەتی و زانیارییەکانی:

"لە هەورامانەوە ئینسانی زەحمەتکێش و زۆر بە ئەدەب دەهاتنە گوندەکانی بۆکان و ئاردەتوویان دەفرۆشت. زۆرجار ئەو هەورامییانە کەوچک، تەشی، شانەی دار بۆ قژ شانەکردن، شانەی خوری و شتی تری لە دار دروستکرایان بۆ فرۆش لەگەڵ خۆیان دێنا. بەو هەورامییانەیان دەگوت هەجیجی.

2 دیارە دەبێ ساڵانی دوای کۆدیتای ٢٨ ی گەلاوێژی ساڵی ١٣٣٢ بووبێت. گەرچی دواتریش چەند شەپۆلی گرتنی خەڵکی کورد بەتایبەت ئەندام و لایەنگرانی حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران لە ساڵانی ١٣٣٨ و ١٣٤٢ دا گەیشتنە ناوچەکە. ئەمر کاک حوسەینی فاتیحی ماوەیەک بەرپرسی لقی حزب لە بۆکان بوو.

خەڵکی پووڵیان نەبوو، بۆیە ئەم کاڵایانەیان لەگەڵ شتی تر دەگۆڕییەوە. بە زۆری، هەجیجیەکان شتەکانیان بە کۆڵ دەگێرا. کاتێ ئاردەتوویان دەفرۆشت هاواریان دەکرد: "ئاردەتوو، وە خوری وە موو، وە رۆحە شکاو"؛ لەو ساڵانەی دواییدا تەنانەت کەوشی جیریشیان وەردەگرت. هەجیجی، یان ئەو شتانەی خۆیان هاوردبوویان بە سەر شانیانەوە بوو، یان ئەوانەی وەریاندەگرت. کە وابوو بەردەوام شان و پیلیان لە ژێر باری گراندا دەیناڵاند. من قەتم نەبیستووە ئەوانە کێشەیان ساز کردبێ یان فێڵیان لە خەڵک کردبێ. خەڵکیش زۆریان ڕێز لێدەگرتن."

٣. ئاسنگەری

ئاسنگەرییش لەو پیشەسازییە کۆنانەیە کە دەبێ لە زووەوە لە شاریدا هەبووبێت و ئاسنگەرانی خۆجێ یی کەرەسەی کشت وکاڵیان دروست کردبێت و بەخەڵکیان فرۆشتبێت. بۆنموونە، داس و مەڵەغان و چەقۆ و چەکوش و شتی لەو چەشنە. "داسی نەزەر" لە نێو خەڵکدا گەلێک مەشهوور بوو و دەبێ لە پەیوەندی بنەماڵەی نەزەر دا بووبێت کە دواتر ناسناوی "نەزەری" یان پێدرا بوو. من باسی داسی نەزەرم لە بەیتە کوردییەکانیشدا بیستووە.

لە تەمەنی مندا، ئاسنگەرەکان ڕیزە دووکانێکیان لەخوار قەپانی حەمەدەمین ئاغاوە بەرەو لای چۆمی، هەبوو کە ژمارەیان لە پێنج و شەش کارگە زیاتر بوو. یەکیان وەستا ...؟ کاوەیی و ئەویتریان وەستا سەعیدی نەزەری بوو، بەداخەوە ناوی ئەوانی دیکەم لەبیر نییە. ئاسنگەرێکیش لە خیابانی کۆن ڕووبەڕووی دووکانی بەققاڵی ماڵی محەممەدی و فاتیحی هەبوو.

وابزانم کەرەسەی کارخانەیی عەجەمستان، کاری ئەوانیشی لەق و لۆق و کەم برەو کردبوو، داس و مەڵەغانێک کە تاجرەکان لە عەجەمستانەوە دەیانهێنا و دەیانفرۆشت، هەرزانتر بوون و هەر بۆیەش برەویان سەند و کەڵکی ئەوانی خۆماڵییان بڕی.

کاک نادری فەتحی ئەم چەند دێڕەی خوارەوەی لە پەیوەندی ئاسنگەرێکی دیکەی بۆکانیدا بۆ نووسیوم، سپاسی دەکەم:

"باوکی ئەمجەدی ئەمین زادە، کە بەداخەوە ناوەکەیم لەبیر نەماوە، دەبێتە مامی ئاغای ئەمین زادەی مامۆستای قوتابخانە، ئاسنگەرێکی زۆر کۆنی بۆکان بوو."

٤. تەنەکە سازی

حەڵەبی ساز لە بۆکان هەندێک کەرەسەی وەک سەتڵ و ئەفتاوە و ئاوپاش و شتی لەوچەشنەیان دروست دەکرد یا بنیان لەئەفتاوە دەگرتەوە یا قۆری وتەنانەت کاسە و دەوریی و ژێرپیاڵەی شکاویان هەڵدەبەستەوە. ماڵی حەڵەبییەکان (وەستا ڕەشید و وەستا....) و هەروەها سەید تەها و درەنگتریش سەید محی الدینی تەنەکەساز، ناویان هەبوو.

٥. مسگەری

لە ڕاستیدا نازانم گەلۆ کاری مسگەر لەبۆکان دروست کردنی کەرەسەی مسی بوو، یا هەر سپی کردنەوە و چاککردنەوەیان. بە بیرەوەریی من، عەجەمی زەنجان هاتوچۆی بۆکان و گوندەکانی دەوروبەریان دەکرد و مەنجەڵ و ئاوگەردان و کەوگیر و ئەفتاوە و لەگەن و شتی ئەو چەشنەیان دەفرۆشت. نازانم مسگەرەکانی بۆکانیش خۆیان هەمان ئەو کەرەسانەیان دروست دەکرد یان نا؟ بەڵام دەزانم ئەوانەیان سپی دەکردەوە. ناوی مسگەرەکانیشم لەبیر نییە جگە لە حاجی ئەحمەدی مسگەری. وەستا ڕەحیمی مسگەریش ناوی زۆری هەبوو و عەبدوڵڵای مسگەریی کوڕی ئەو، دووکانی عەتتاری هەبوو واتە مسگەری نەدەکرد، جا نازانم محەممەدی کوڕی مسگەر بوو یان نا؟

کاک ڕەحیم بەهرام زادە ئەم دێڕانەی خوارەوەی لە باسی کاری مسگەری لە دەوروبەری بۆکان دا بۆ نووسیوم:

"هەموو ساڵێک کاتی بەهار، مسگەر بۆ سپی کردنەوەی قاپ و کەوچک و مەنجەڵی مس ڕوویان لە گوندەکان دەکرد. مسگەر پێش سپیکردنەوە، قاپ و کەوچکی بە زیخ دەساوی و ژەنگی لێدەکردەوە و پاشان ئەگەر باشم لە بیربێ بە "قەڵایی" رووکێشیان دەکرد. بۆخاوێنکردنەوەی مەنجەڵ هەندێ خیزیان لە بن مەنجەڵەکە رۆ دەکردو و کوتە چەرمێکیان لە سەر خیزەکە دادەنا. شاگرد مسگەر دەچووە نێو مەنجەڵەوە و دەستی بە دیوارەوە دەگرت لە سەر چەرمەکە بە چپ و ڕاستدا خۆی با دەدا. بۆیە کورد دەڵێ: *"ئەوە سەوەتەیە و سەنعەت، مسگەری نییە و قوون بادان!"*

٦. حەمامچییەتی

نازانم چ ساڵێک یەکەم گەرماو یا حەمامی عموومی لە بۆکان کراوەتەوە. بەڵام بە بیرەوەریی منداڵیم، تاقە یەک حەمام لە شارەکەدا هەبوو کە پێیان دەگوت "حەمامی قاسم ئاغا" و دواتر ناوی "حەمامی کۆن" ی لێ نرا. شوێنەکەی کەم و زۆر ڕووبەڕووی حەوزەگەورە و دەرگاکەی لە کۆلانی گەڕەکی مامۆستا شێخ حەسەنی کازمی و حاجی قاسمی کەریمیدا بوو.

حەمامەکە، بەشێوەی سەردەم، خەزێنە بوو و بەملک، ملکی ماڵی ئاغاکانی بۆکان (واهەیە قاسم ئاغای موهتەدی) بوو و بە ئیجارە دەدرا بە خەڵک. حەمامەکە، "توونچی" هەبوو. ئاوی خەزێنە، کە لە جۆگەیەکی حەوزەگەورەوە بۆی دەچوو، لەو توونەدا گەرم دەکرا. توونچیش بۆ ئەو مەبەستە، کای ڕزیوی دەرژاندە ناو توونەکەوە.

بەیانان زوو هی پیاوان بوو، پاشان دەبووە هی ژنان، ئینجا دوای عەسر و دەمەو ئێوارە دیسان دەبووەوە هی پیاوان. هەندێک جار حەمام "قۆرغ" دەکرا واتە تایبەت بە ماڵێک یا کەسانێک دەکرا، کە دیارە دەبێ دەوڵەمەند بووبێتن. قۆرغ کردن زیاتر بۆ ڕێ وڕەسمی وەک شایی و هێنانی بووک بۆ حەمام بوو و بەم پێیە بەگشتی حەمام بۆ ژنان قۆرغ دەکرا.

دوو یا سێ دەلاک لە ناو حەمامەکەدا کاریان دەکرد و خەڵکیان دەشۆرد.کەسێکیش فۆتەی بۆ خەڵک دەهێنا. بەداخەوە ناوی ئەو کەسانەم لەبیر نییە و پێویستە هەر لە ئیجارەدارەکانەوە تا توونچی و کرێکار و بەرپرس و دەلاکی ژن و دەلاکی پیاو هەموویان ناوبردە بکرێن. ئای بۆ هیممەتدارێک!

بە تەنیشت ئەو حەمامەوە حەمامێکی بچووکتر هەبوو بە خەزێنەیەکی بچووکەوە. ئەوە حەمامی جوولەکەکان بوو و دوای ڕۆیشتنیان لە بۆکان (١٣٢٩)، ئەویشیان دایە دەم حەمامەکەی دیکە و گەورەیان کردەوە.

وابزانم لە دەوروبەری ساڵی ١٣٣٥ دا بوو، کە حەمامێکی نمرە لە لای حەوزەگەورە و نزیک مزگەوتی جامیع کرایەوە کە هی حەمەدەمین ئاغای ئێلخانی زادە بوو و بە ناوی کوڕەکەی خۆیەوە ناوی "نادر" ی لەسەر دانا بوو. ئەوە، یەکەم حەمامی نمرە (خوسووسی) لە بۆکان بوو و وابزانم ٥ نمرەی هەبوو وخەڵک زۆریان پەسند دەکرد، تەنانەت حەسەن زیرەک لە چەند گۆرانی سەردەمی ڕادیۆ بەغدا دا، باسی حەمامەکە و ڕەشیدی ڕۆستەم پاڵەوانی کردووە کە بەسەریدا ڕادەگەیشت.

دوای ئەو، لە دەوروبەری ساڵی ١٣٤١ دا، حەمامی کەیخوسرەوی و پاشان حەمامی محەممەدیان و ئینجا حەمامی حاجی شاخە کرانەوە.

هیممەتداری زەحمەتکێشی دەوێت زانیاریمان لەسەر حەمامی گوندەکانی دەوروبەر بۆ گردوکۆ بکات نەک هەر ئەوە، بەڵکوو ئاسنگەر و دارتاش و تەنەکەساز و بەگشتی پیشەسازانی گوندەکانیش. تکادەکەم زانیاری کەمیشتان لەسەر گوندەکان هەبێت، ڕاستەوخۆ لەشوێنێکدا بڵاوی بکەنەوە یا بۆئەم ماڵپەڕەی بنێرن کە بە سپاسەوە و بە ناوی خۆتانەوە بڵاوی بکەینەوە.

درێژەی هەیە

پاشکۆ:

دوای بڵاوبوونەوەی ئەم بابەتە، برای بەڕێزم کاک جەعفەر مەردانبەگی ئەم زانیارییانەی خوارەوەی بە ئیمەیل بۆ ناردم کە بەوپەڕی پێزانینەوە لە بابەتەکەی زیاد دەکەم. هیوادارم خوێنەرانی ئەم زنجیرە ووتارە ناتەواویی کارەکەی من تەواو بکەن دەنا زانیارییەکانم گەلێک ناتەواون و بۆ نموونە بە نیوەی ئەوەش ناگەن کە کەسێکی وەک کاک جەعفەر هەیەتی. ئەوەی خوارەوە نووسراوەکەی کاک جەعفەرە:

نەججاری: وەستا بایزی ئیسماعیل پوور ماڵەکەی لە کوچەی بەربەردان ،روبەرووی باغچەکەی حەمەرەسولی گڵینەبوو، هەوەل دوکانی نەججاری وەستا بایز لە یەکیک لە هودەکانی ماڵی عەلی میرەبەگ بوو پاشان کە کار و باری باشتر بوو لە تەنیشت ماڵی باپیرم- ئاغا برایم، کە پاشان بۆ بە ماڵی عەوڵای بارام ئاغا و لە مەیدانی کافرۆشەکان بوو، گیرساوە. زۆر وەستای دارتاشی شاری

بۆکان حاسلی رەنجی ئەوەن وەک وەستا سمایلی ئیسماعیلپوور، وەستا قادری کەرێزە مەشهوور بە دەروێش قادر و وەستا فەتاحە سوور.

حاجی مستەفا نەججاڕیش زۆر دارتاشێکی لێ وەشاوە بوو.

ئاسنگەری: وەستا حەسەنی بەسری، باوکی کاک عەلی بەسری و وەستا حوسەینی پایدار باوکی کاک عەبووی پایدار لە تەنیشت دوکانی ماماغا سەعیدی نەزەری دووکانیان بوو. هەروەها وەستا عەوڵای ئاسنگەر لە گوزەری کۆن دوکانی بوو.

ئاش و ئاشەوانی: بە بیرەوەری دایکم، هەوەڵین ئاشەوان کە لە ئاشی باشی و ئاشی خانم ئاشەوانی دەکرد کاک شەنگەی مورادی مەعرووف بە شەنگەی ئاشەوان بوو.

ئاشی عەلی کەشاوەرزی و ئاشی حاجی حەسەنی عەلیزادە لە خیابانی میراوا، ئاشی حاجی کەریمی لێلی پوور لە جادەی مياندواو، ئاشی سید محێدین حوسەینی لە جادەی سەقزیش هەر "ئاشی ئاور" بوون.

تەنەکەسازی: تەنەکەسازەکانی کۆنی بۆکان دوای مامە رەشیدی حەلەبی، وەستا عەوڵا وەیسی مەشهور بە عەبە تەنەکە و وەستا روستەمی تەنەکە ساز و وەستا سەعیدی قاسم زادە مەشهوور بە سەعید تەنەکە- زاوای کاک ئەسعەدی حەقیقەت، وەستا محەممەدە شەل مەشهوور بە ئاغاسی (گۆرانی بێژ) یش هەر تەنەکەساز بوون.

حەمامچی: هەوەڵێن کەسانیک کە لە حەمام کاریان دەکرد بریتی بوون لە:

عەلی حەمامچی باوکی کاک حەمەساڵە و کاک عەوڵای مەشهوور بە باۆک مردوو(خوشنوود)،کاک حەمە حوسین جانالی مەشوور بە حەمە حوسینی دەڵال،عەبووی فەقێ بۆکانی مەشهوور بە عەبووی نەنێ، کاک حەمەساڵەی بۆکانی،وەستا محەممەدی ئەڵیاس وەند و حەیدەرە عەجەم.

(من هەروەها "کاک عەلی و کاک محەممەدی ناوە" شم لەبیرە، کە دەلاک بوون و لە حەمامی نادر و حەمامی کاکاغای کەیخوسرەوی کاریان دەکرد. ئەنوەر)

ژنانی حەمامچی: دادە زارا فەتعەلیزادە، دادە زولێخا جەعفەری و دادە مریەمە کۆلە